

MEGHALT KULCSÁR KÁLMÁN, AKADÉMIKUS 1928–2010

Kulcsár Kálmánra emlékezünk.

Az akadémikusra, aki folyóiratunkban több alkalommal is publikált, s aki egyben a lap szerkesztőbizottságának is a tagja volt – egészen haláláig.

Kulcsár Kálmán a magyar társadalomtudomány megkerülhetetlen alakja, s az is marad még nagyon sokáig. Az 1960-as évek elejétől alapműveket írt a szociológia-jogszociológia témakörében, miként: A jogszociológia problémái (1960), A szociológiai gondolkodás fejlődése (1966), A mai magyar társadalom (1980), Gazdaság, társadalom, jog (1982), A modernizáció és a magyar társadalom (1986), Politika és jogszociológia (1987), A modernizáció és a jog (1989), Két világ között – Rendszerváltás Magyarországon (1994) – és még jócskán lehetne folytatni a sort. E műveken nevelkedtek fel társadalomtudós generációk, munkái az egyetemi jogi és szociológiai oktatás szerves részévé váltak, miközben ő maga is hosszú évtizedekig tanított, többek között az ELTÉ-n és a Pécsi Egyetemen. Kiemelkedő érdeme, hogy bár a Kádár-korszakban írta meg számos alapművét, ezek nem „merültek el” egy marxista-leninista retorikában, hanem szakszerűek, tárgyilagosak maradtak; olyan írások ezek, amelyek ma is érvényes szaktudományos munkák.

Kulcsár, aki eredetileg diplomatának készült, vezetésre termett alkat volt, melyre predesztinálta kiegyensúlyozottsága, mértéktartása és világos látásmódja. Ennek is következménye, hogy nehéz körülmények között vette át 1973-ban az MTA Szociológiai Kutatóintézetének irányítását, ám amikor 1983-ban átadta a vezetést, kitűnő gárdát hagyott utódjára. Karrierjének további állomásai: 1982-ben az Akadémia rendes tagja lett, 1983-tól 1988-ig töltötte be az Akadémia főtítkárhelyettesi pozícióját, 1988 és 1990 között igazságügyminiszterként tevékenykedett, s tevélegesen részt vett a rendszerváltást megalapozó alaptörvények kidolgozásában, egy új alkotmány alapjainak lerakásában. 1990 és 1993 között Magyarország kanadai nagykövete, majd hazatérte után az MTA Politikai Tudományok Intézete – lapunk kiadója – igazgatója volt 1994 és 1998 között, ezek után pedig – egészen haláláig – kutatóprofesszorként dolgozott az intézetben.

Hogy világos legyen mindnyájunk számára Kulcsár Kálmán erkölcsi tartása és hozzáállása, lépünk vissza egy pillanatra pályája kezdetére. Amikor 1956-ban kitört a forradalom, ő a Legfelsőbb Bíróságon dolgozott, s a bíróságon ok-

tóber 30-án megalakult Forradalmi Bizottmánynak azonnal a tagja lett. És ami igazán jellemzi karakterét: 1956. december 11-én, a rögtönítélő bíraskodás bevezetésének napján beadja a bíróságon a lemondását, ezzel bírói karrierje befejeződik.

Kulcsár Kálmán személye arra is példa, hogyan lehet a tudományos és a politikai tevékenységet jól és szerencsésen összegyeztetni. A Kádár-korszakban úgy tudott szakkönyveket írni, hogy ne, vagy csak alig-alig érződjön rajtuk a „vörös fonál”; később pedig, igazságügyminisztersége és nagyköveti korszaka időszakában is úgy írta meg monográfiáit, hogy azok önálló értéket képviseltek és nem hordozták magukon az aktuális hatalmi periódus lenyomatát. Pályafutása bebizonyította, hogy egy tudós, ha igazán független személyiség, tudását bizonyos időszakokban képes a politika területén, az ország javára kamatoztatni. Úgy, hogy nem a politika fertőzi meg a tudományos tevékenységét, hanem a tudományos teljesítménye „javítja fel” a politikát és a hatalomgyakorlást.

Nyilván ő sem volt hibátlan, de az feltétlenül kiemelendő, hogy igazi úriember volt, tisztességes, szavatartó és megbízható. Olyan, akiből óriási hiány van napjainkban, bármilyen szakmára is gondoljunk.

Abban a szerencsében volt részem, hogy a kilencvenes évektől sokszor és hosszasan beszélgethettem vele. Lenyűgözött a tudása, műveltsége, széles látóköre, megnyerő modora és – ami a fentiek után talán nem is meglepő – végtelen szerénysége.

Nem fogunk elfelejteni, Professor Úr.

A szerkesztőség nevében:

Fricz Tamás
ügyvezető szerkesztő